Sociale Verzekeringsbank

Raad van Bestuur
Van Heuven Goedhartlaan 1
Postbus 1100
1180 BH Amstelveen
Telefoon (020) 656 56 56
Fax (020) 656 48 01
Internet www.svb.nl

Aan de Staatssecretaris van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mevrouw drs. T. van Ark
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Datum	ons kenmerk	telefoonnummer
13 augustus 2019	RvB.86/19/STS/ptb	

Betreft: Uitvoeringstoets wetsvoorstel wijziging van de Participatiewet

Mevrouw de Staatssecretaris,

Met uw brief van 20 juni 20120, kenmerk 2019-0000086014, verzoekt u mij het *conceptvoorstel tot wijziging van de Participatiewet in verband met het uitsluiten van fraudevorderingen bij de vermogenstoets* te beoordelen op uitvoerbaarheid. Met deze brief voldoe ik aan uw verzoek.

Algemeen
Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de onterecht gunstige positie van mensen met fraudevorderingen bij de toegang tot het recht op bijstand weg te nemen. Voorgesteld wordt om vorderingen die zijn ontstaan wegens fraude, uit te sluiten van de vermogenstoets voor de toegang tot het recht op bijstand en AIO-aanvulling.

De SVB onderschrijft het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen. Vooral het verzwijgen van vermogen, ook als dat later ontdekt wordt, blijkt in de praktijk vaak lonend voor ontvangers van een AIO-aanvulling. Met deze wetswijziging wordt de toegang tot de bijstand moeilijker voor personen die in het verleden hun mededelingsverplichting hebben geschonden tijdens het ontvangen van een uitkering. Tegelijkertijd geeft de Memorie van toelichting uitdrukkelijk ruimte om in sommige gevallen toch bijstand te verlenen. Hoewel deze ruimte past bij het vangnetkarakter van bijstand, wordt hiermee het beoogde effect van het wetsvoorstel enigszins tenietgedaan.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid
De SVB acht deze wijziging van de Participatiewet uitvoerbaar en handhaafbaar, met in achtneming van onderstaande kanttekeningen.

In het voorstel worden in sommige gevallen ook de fraudevorderingen uitgesloten, die veroorzaakt zijn door het handelen of nalaten van een wettelijke vertegenwoordiger. De SVB meent dat een bijstandsgerechtigde met een wettelijke vertegenwoordiger hierdoor onredelijk zwaar kan worden getroffen. De schending van de mededelingsverplichting door de wettelijke vertegenwoordiger komt voor rekening van de bijstandsgerechtigde, terwijl de bijstandsgerechtigde aan de schending niet altijd schuld heeft.

Het nieuwe artikel 78ee Participatiewet bepaalt dat het overgangsrecht van toepassing blijft *zolang* dat recht op bijstand bestaat. Elke onderbreking van het recht op bijstand zou tot de beëindiging van het overgangsrecht moeten leiden. De SVB is voornemens aan deze bepaling beleidsmatig invulling te geven zoals in bijlage 1, onder **Overgangsrecht** is uiteengezet.
Daarnaast ziet de SVB in de wijze waarop het overgangsrecht vorm is gegeven een mogelijke belemmering voor het accepteren van tijdelijk werk door personen met een fraudevordering die dateert van voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel. De SVB geeft u in overweging een termijn op te nemen waarbinnen het overgangsrecht kan herleven nadat de bijstandsverlening – wegens het accepteren van tijdelijk werk – korte tijd is onderbroken.

De datum van het terugvorderings- of boetebesluit is bepalend voor de vraag of een fraudevordering onder het overgangsrecht valt. Deze datum van het terugvorderings- of boetebesluit is (mede) afhankelijk van de voortvarendheid waarmee een bestuursorgaan zijn besluitvorming afrondt. De SVB vindt het wenselijk dat zij de mogelijkheid houdt om fraudevorderingen in aanmerking te nemen die gedateerd zijn op of na de dag van inwerkingtreding van het wetsvoorstel als de besluitvorming rond de terugvordering of de bestuurlijke boete onredelijk lang heeft geduurd.

Datum inwerkingtreding
De SVB verwacht ongeveer 3 maanden nodig te hebben om de wijziging te implementeren na afronding van het parlementair traject.

Effect voor de klant, regeldruk, capaciteit en communicatie
De SVB zal na inwerkingtreding van deze wetswijziging bij het toetsen van het vermogen ook moeten vaststellen of een gemelde schuld kwalificeert als een fraudevordering of niet. Bij de aanvraag zal gevraagd worden naar de oorzaak van de schuld. De SVB zal in een aantal gevallen de klant om nadere bewijsstukken of informatie moeten vragen, dan wel de nodige gegevens via Suwinet-inkijk raadplegen.

Naar verwachting gaat het om een beperkt aantal gevallen, met een verwaarloosbaar effect op de administratieve lasten (regeldruk) voor klanten en op de benodigde capaciteit van de SVB.
Doordat fraudevorderingen niet meer meetellen als schuld zullen meer huishoudens een vermogen hebben boven de vrijlatingsgrens. De SVB schat in dat daardoor maximaal een tiental huishoudens per jaar geen recht op AIO zullen hebben. Een deel daarvan zal daarom geen AIO aanvragen; in andere gevallen wordt de aanspraak afgewezen. In uitzonderlijke gevallen worden lopende rechten beëindigd. Mogelijk zal in incidentele gevallen bezwaar en/of beroep worden ingesteld. Voor de lopende AIO-klanten verandert er niets zolang het recht op AIO blijft bestaan vanwege het overgangsrecht. De SVB is voornemens bestaande en potentiële klanten en hun omgeving te informeren via de website van de SVB.

Gevolgen verantwoordings- en beleidsinformatie
Medewerkers van uw ministerie hebben de SVB verzocht periodiek informatie te leveren over het aantal gevallen waarbij sprake is van een fraudevordering die van invloed is op de vermogenstoets. De SVB zal aan dat verzoek voldoen. Hiervoor zullen de informatiesystemen van de SVB worden aangepast.

Gevolgen ICT, implementatie, gegevensuitwisseling en risico's
De gevolgen van de wetswijziging voor de SVB zijn relatief gering. De ICT-systemen zullen beperkt worden aangepast om de gevraagde beleidsinformatie te leveren en om gegevens over fraudevorderingen bij de SVB beschikbaar te stellen voor onze ketenpartners via Suwinet.
Tenslotte zal de SVB een aantal werkinstructies, formulieren, standaardteksten van beschikkingen en brieven en de website aanpassen.

De SVB voorziet geen bijzondere risico's bij de implementatie en uitvoering van de wetswijziging.

Financiële effecten op de uitvoeringskosten
De SVB acht de structurele kosten van deze wetswijziging verwaarloosbaar.

De eenmalige uitvoeringskosten bedragen ongeveer € 14.924. Deze kosten hebben met name betrekking op de aanpassing van de ICT-systemen, werkinstructie en klantproducten. Een nadere onderbouwing treft u aan in bijlage 2.

Voor vragen over of een toelichting op deze uitvoeringstoets kunt u contact opnemen met FL

Ik vertrouw erop u hiermee van dienst te zijn geweest en stel het op prijs om binnen 6 weken een reactie te ontvangen op deze brief.

drs. S.T. Sibma
voorzitter Raad van Bestuur

Bijlagen: 2

Bijlage 1. Juridisch commentaar van de SVB

De SVB heeft een aantal opmerkingen over het wetsvoorstel. Allereerst een aantal algemene opmerkingen. De meeste opmerkingen betreffen het overgangsrecht. Daarop gaat de SVB hieronder apart in.

Algemene opmerkingen

De SVB onderschrijft het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen. Het is dan ook terecht dat het wetsvoorstel streng is aan de voorkant. De toegang tot de bijstand wordt moeilijker voor personen die in het verleden hun mededelingsverplichting hebben geschonden tijdens het ontvangen van een uitkering. Tegelijkertijd is het wetsvoorstel soepel aan de achterkant. De Memorie van toelichting gaat uitgebreid in op mogelijkheden om in sommige gevallen toch bijstand te verlenen. Hoewel dit past bij het vangnetkarakter van de bijstand, merkt de SVB op dat hiermee het beoogde effect van het wetsvoorstel enigszins tenietgedaan wordt.

De tweede opmerking betreft de positie van de bijstandsgerechtigde indien hij een wettelijke vertegenwoordiger heeft. Het nieuwe vijfde lid bij artikel 34 Participatiewet bepaalt dat in sommige gevallen ook fraudevorderingen die veroorzaakt zijn door het handelen of nalaten van een wettelijke vertegenwoordiger zijn uitgesloten van de vermogenstoets. De SVB meent dat een bijstandsgerechtigde met een wettelijk vertegenwoordiger hierdoor mogelijk onredelijk zwaar wordt getroffen. De schending van de mededelingsverplichting door de wettelijke vertegenwoordiger komt immers voor rekening van de bijstandsgerechtigde, terwijl de bijstandsgerechtigde aan de schending niet altijd schuld heeft. De SVB verzoekt om in de Memorie van toelichting nader in te gaan op dit punt.

Ten derde merkt de SVB op dat er voor gekozen is om fraudevorderingen op grond van onder andere de Participatiewet, de AKW, de Anw en de AOW uit te sluiten van de vermogenstoets. De SVB vraagt zich af waarom fraudevorderingen op grond van andere wetten en regelingen die de SVB uitvoert niet zijn uitgesloten. Te denken valt aan de Remigratiewet.

Overgangsrecht

Het nieuwe artikel 78ee Participatiewet bepaalt dat het overgangsrecht van toepassing blijft *zolang dat recht op bijstand bestaat.* De Memorie van toelichting geeft het voorbeeld van een persoon wiens recht op bijstand wordt onderbroken omdat hij gaat werken. Als deze persoon een nieuwe aanvraag doet, is sprake van een nieuw recht op bijstand en niet meer hetzelfde recht op bijstand. Het overgangsrecht is dan niet meer van toepassing.[1]

De SVB merkt op dat de Memorie van toelichting geen antwoord geeft op de vraag of het overgangsrecht van toepassing blijft in de situatie dat een bijstandsgerechtigde de pensioengerechtigde leeftijd bereikt na inwerkingtreding van het wetsvoorstel. Dit geldt ook voor de situatie dat na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel een huwelijk of daarmee gelijkgestelde gezamenlijke huishouding ontstaat waarbij ten minste een van de personen recht heeft op bijstand.

[1] Zie de artikelsgewijze toelichting bij onderdeel B.

De SVB leidt uit de Memorie van toelichting af dat met de zinsnede *"zolang dat recht op bijstand bestaat"* bedoeld wordt dat de bijstandsverlening onafgebroken moet voortduren.[2] Gelet hierop legt de SVB het overgangsrecht als volgt uit:

- Op bijstandsgerechtigden die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken na inwerkingtreding van het wetsvoorstel blijft het overgangsrecht van toepassing, mits het recht op bijstand onafgebroken voortduurt. De SVB stelt weliswaar het recht op bijstand in de vorm van AIO vast, maar dit is louter het gevolg van een keuze van de wetgever om de Participatiewet door twee verschillende organisaties te laten uitvoeren. Bij een tijdige aanvraag door een bijstandsgerechtigde die voor bijstand in de vorm van AIO in aanmerking komt, is volgens de SVB sprake van onafgebroken bijstandsverlening.

- Als na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel een huwelijk of een daarmee gelijkgestelde gezamenlijke huishouding ontstaat tussen twee alleenstaande bijstandsgerechtigden die ieder een fraudevordering hebben die dateert van voor de inwerkingtreding, blijft het overgangsrecht van toepassing. De bijstandsverlening duurt immers voor beiden onafgebroken voort. Deze personen hebben voortaan recht op gezinsbijstand.

- Als na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel een huwelijk of een daarmee gelijkgestelde gezamenlijke huishouding ontstaat tussen een alleenstaande bijstandsgerechtigde met een fraudevordering die dateert van voor de inwerkingtreding en een persoon zonder fraudevorderingen, blijft het overgangsrecht van toepassing op de persoon die al bijstand had. Er bestaat recht op gezinsbijstand waarbij de fraudevordering van de bijstandsgerechtigde wordt meegenomen in de vermogenstoets voor het gezin.

- Als na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel een huwelijk of een daarmee gelijkgestelde gezamenlijke huishouding ontstaat tussen een alleenstaande bijstandsgerechtigde zonder fraudevorderingen en een persoon met een fraudevordering die dateert van voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel, is het overgangsrecht niet van toepassing. De fraudevordering van de nieuwe partner valt niet onder het overgangsrecht, omdat die nieuwe partner op de dag voor inwerkingtreding van het wetsvoorstel geen recht op bijstand had.

De tweede opmerking over het overgangsrecht betreft eveneens de voorwaarde dat het overgangsrecht geldt *zolang dat recht op bijstand blijft bestaan*. Zoals de tekst nu luidt, leidt elke onderbreking van het recht op bijstand tot de beëindiging van het overgangsrecht. Dit zal personen met een fraudevordering die dateert van voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel mogelijk weerhouden van het accepteren van tijdelijk werk. Dit staat haaks op het uitgangspunt dat de bijstand tijdelijk is, gericht op uitstroom naar werk. De SVB geeft de Staatssecretaris in overweging een termijn op te nemen waarbinnen het overgangsrecht kan herleven nadat de bijstandsverlening – wegens het accepteren van tijdelijk werk – korte tijd is onderbroken.

Ten slotte merkt de SVB op dat de datum van het terugvorderings- of boetebesluit bepalend is voor de vraag of een fraudevordering onder het overgangsrecht valt. De keuze voor deze datum is arbitrair, want de datum van het terugvorderings- of boetebesluit is mede afhankelijk van de voortvarendheid waarmee een bestuursorgaan zijn besluitvorming afrondt.

[2] Zie de artikelsgewijze toelichting bij onderdeel B.

De SVB vindt het wenselijk dat zij de mogelijkheid houdt om fraudevorderingen in aanmerking te nemen die gedateerd zijn op of na de dag van inwerkingtreding van het wetsvoorstel als de besluitvorming om tot de terugvordering of de bestuurlijke boete te komen onredelijk lang heeft geduurd.

Bijlage 2. Overzicht eenmalige uitvoeringskosten

Eenmalige invoeringskosten	**Uren**	**Prijs (€)***	**Totaal (€)**
Aanpassen informatiesystemen			
Functioneel ontwerp	20	€ 93	€ 1.860
Technisch ontwerp en bouw	40	€ 86	€ 3.440
Testen	40	€ 79	€ 3.160
Aanpassen werkinstructies	16	€ 101	€ 1.616
Aanpassen klantproducten	48	€ 101	€ 4.848
Totaal (afgerond)			**€ 14.924**

* = Uurtarief inclusief